

Tarragona

El Grupo de Ciudades Patrimonio de la Humanidad de España es una asociación sin ánimo de lucro recientemente declarada de "Utilidad Pública" cuyo objetivo es trabajar de manera conjunta en la defensa, conservación y promoción del ingente patrimonio cultural de las 15 ciudades inscritas en la Lista del Patrimonio Mundial de la UNESCO: Alcalá de Henares, Ávila, Baeza, Cáceres, Córdoba, Cuenca, Ibiza / Eivissa, Mérida, Salamanca, San Cristóbal de La Laguna, Santiago de Compostela, Segovia, Tarragona, Toledo y Úbeda.

Parte fundamental y complementaria del patrimonio cultural de nuestras 15 ciudades son sus sorprendentes entornos naturales: la flora y la fauna, los parques, los jardines, los huertos, los ríos o el litoral. Una riqueza natural a veces poco conocida y valorada pero que contribuye a hacer únicas a estas Ciudades Patrimonio de la Humanidad.

Por este motivo, el Grupo, con la colaboración del Ministerio de Cultura y Deporte, ha editado esta serie de mapas-guías destinada a los visitantes que, además de interesarse por los monumentos y espacios históricos de nuestras ciudades, buscan conocer sus espacios naturales o especies singulares de flora o fauna.

Invitamos a todos estos viajeros, y también a todos aquellos que habitan estas maravillosas ciudades y desean, cada vez más, conocer los atractivos naturales de sus respectivos espacios urbanos, a descubrir este Patrimonio Natural.

Alcaldes y Alcaldesas del Grupo de Ciudades Patrimonio de la Humanidad de España

Tarragona

PATRIMONIO NATURAL

El municipio de Tarragona, el más extenso y poblado de la provincia, limita por el norte con Constantí, Els Pallaresos, El Catllar y La Riera de Gaia, al este con Altafulla, al sur con el Mediterráneo y al oeste con La Canonja. La ciudad se encuentra en la costa del mar Mediterráneo, en el margen izquierdo de la desembocadura del Francolí.

En el territorio municipal existen tres áreas de gran interés natural. Son dos zonas que pertenecen al inventario de los humedales de Cataluña y una reserva natural de fauna salvaje:

- Espacio de Interés Natural (EIN) de Tamarit – Punta de La Móra, EIN de la Desembocadura del Río Gaia y EIN del Río Gaia – Alameda de Santes Creus
- Zona húmeda de la desembocadura del río Francolí y humedal de la desembocadura del río Gaia
- Reserva Natural de Fauna Salvatge de la Desembocadura del Río Gaia

El paisaje de Tarragona se entiende a través de su relación con el mar. Lo componen una serie de sierras y colinas de baja altitud que se levantan entre el castillo de Tamarit y el Francolí y que separan el Penedés y el Camp de Tarragona. Estas colinas dan lugar a una costa accidentada con una sucesión de promontorios (punta de La Móra, punta de La Creueta, punta de L'Arrabassada, punta de El Miracle) que delimitan una serie de playas y calitas. Desde el núcleo de Tarragona, situado por encima de este relieve, se divisa un amplio sector del litoral marítimo. Por otro lado, los ensanches de la ciudad, la actividad portuaria e industrial, se sitúan por encima de la plana deltaica del Francolí, en la zona de poniente.

En términos generales, el municipio de Tarragona está dominado por paisajes mediterráneos, caracterizados por una climatología de veranos secos y de inviernos no muy fríos, con unidades de vegetación natural que corresponden a los sistemas litorales y prelitorales.

Tarragona goza de una variedad de ambientes muy diferentes: las zonas más húmedas en los bordes de ríos, arroyos, acequias y canales; los lugares mediterráneos subhúmedos o discretamente secos; las zonas de pinedas y los de conreos, y una franja costera que combina las playas arenosas con los acantilados y las costas rocosas.

Las playas y el litoral de Tarragona, aparte de ser uno de los principales atractivos turísticos del municipio, ejercen otras funciones ambientales bien relevantes. Así, las playas del municipio representan un espacio abierto al mar de casi seis kilómetros y medio de longitud. A pesar de pertenecer a un municipio tan importante como Tarragona, muchas de sus playas (especialmente las del levante de la ciudad) todavía presentan unos valores naturales bastante elevados para acoger especies y comunidades litorales destacadas. Es importante mencionar las playas de La Savinosa y de La Móra como playas con un grado de naturalidad bastante elevado. Por otra parte, las playas de Tamarit, la cala Jovera y, especialmente, la playa Llarga contienen unos altísimos valores naturales que desde el Ayuntamiento se procura conservar y potenciar.

Asimismo, en el ámbito litoral también tienen una presencia destacada los acantilados y las costas rocosas. En los ambientes más rocosos encontramos las especies vegetales más típicas de estos lugares. Destaca el grupo de las espantazorras (*Limonium sp.*), alguna de cuyas especies es endémica del litoral catalán. Por otro lado, en aquellas zonas donde lo permite el sustrato se desarrolla la maquia litoral, una comunidad dominada por arbustos y algunos árboles de porte bajo, bastante escasa en el litoral tarragonense. Las puntas de El Miracle y de La Grossa tienen algunos de estos valores naturales, pero donde más los encontramos representados es en los contrafuertes de La Savinosa y de L'Arrabassada.

En el municipio de Tarragona están presentes diferentes hábitats terrestres de interés comunitario en el marco de la Directiva de hábitats. Entre ellos, destacan por su representatividad las pinedas mediterráneas. En este sentido, consideramos bastante interesantes las masas forestales de mas d'en Pastor, todo el ámbito de El Pont del Diable, el de Els Boscos de Tarragona, el triángulo que conforma el ámbito de Mas d'Enric – Mas de La Creu – Mas de Rafe, y el próximo a la Torre de los Escipiones.

El EIN de Tamarit – Punta de La Móra es una zona costera ubicada a unos cinco kilómetros al norte de la ciudad de Tarragona. Se compone de dos sectores separados por la playa de La Móra e incluye una zona de tierra y una parte marina, definida por la cota batimétrica de veinte metros.

En este EIN encontramos el Bosque de La Marquesa, que representa una localidad de excepcional interés botánico y ecológico. El sabinar litoral, las comunidades de *Limonium* e hinojo marino, la abundancia de hongos y líquenes y las praderas de fanerógamas marinas constituyen sus principales valores. Estas son comunidades que tienen un interés especial por razones de distribución reducida, singularidad y madurez y, al mismo tiempo, una especial relevancia para la fauna mediterránea. Las pocas maquis bien conservadas que quedan en el país aconsejan también la consideración de esta maquia de coscoja y palmito como de interés especial y la restauración de esta comunidad en una comunidad madura. Hay que destacar la comunidad de sabinar litoral existente en este espacio, por ser el último representante en Cataluña de este tipo de comunidad.

El EIN de la Desembocadura del Río Gaia fue declarado en el año 1992 y se encuentra íntegramente incluido en el municipio de Tarragona, con una superficie total de 3,87 ha. Abarca la ribera y el lecho del río

Gaia que comprende desde la vía férrea hasta el mar. Posteriormente, en 1995, debido a su riqueza faunística fue declarado Reserva Natural de Fauna Salvaje. La desembocadura del río Gaia es un pequeño espacio lineal que incluye el último tramo del río Gaia, con zonas de aguas estancadas y una desembocadura abierta a una playa arenosa. La inclusión de este espacio en el EIN se circunscribe dentro de la red relictual de zonas húmedas de la Cataluña meridional, que forma refugio para algunos elementos faunísticos. Destaca su papel como zona de escala en las vías de aves migratorias.

Por último, a pesar de ocupar un área muy pequeña (3,83 ha) en el municipio de Tarragona, es digno de mencionar el EIN del Río Gaia – Alameda de Santes Creus. Las características de la zona presente en el municipio de Tarragona son similares a las del EIN del Gaia.

El río Francolí, a pesar de su marcada estacionalidad (como la mayoría de los ríos mediterráneos), constituye un conector biológico importante. Aparte de ello, a pesar de su alteración en su tramo urbano final, todavía tiene unos valores naturales destacables. Su desembocadura, aunque tiene una vegetación reducida a unos pocos retozos de cañizar, bogar y algún pie aislado de tamarices (*Tamarix sp.*), tiene un interés ecológico elevado como zona de descanso para muchas otras aves migratorias. Nidifican especies como las cigüeñuelas (*Himantopus himantopus*), el chorlito chico (*Charadrius dubius*) y el chorlito patinegro (*Charadrius alexandrinus*).

Las áreas agrícolas del municipio también las consideramos bastante importantes, ya que suponen unas áreas naturales muy diferentes donde la fauna puede encontrar refugio y alimento. Son especialmente destacables sus zonas de transición con los ecosistemas limitrofes, ya que es donde se acostumbra a producir la mayoría de las interacciones. Los huertos de Ferran y los del Rec Major y los campos de cultivo de Mas d'en Grimau serían los principales exponentes. En este grupo también se podrían incluir los campos de la zona de Boscos–Monnars.

Con respecto a los espacios, no podíamos dejar de añadir la zona del Médol y de Sant Simplicí. En El Médol, las excavaciones de época romana han permitido que dentro del recinto se forme un hábitat con unas características de temperatura y luz muy singulares. Por otro lado, todas las zonas del alrededor, a pesar del fuego que sufrieron hace unos años, también acogen un buen número de especies singulares. Actualmente se están recuperando a un ritmo lento. Podemos encontrar aquí una maleza dominada por las especies mediterráneas típicas (estepas, coscoja, palmito, auлагas y aromáticas). Pero lo más destacable es la presencia del *Erodium sanguis–christi*, un endemismo del sur de Cataluña que tiene aquí su mayor población.

En fauna, son bastantes las especies protegidas y en peligro de extinción que encontramos. Entre todas, destaca la gaviota corsa (*Larus audouinii*), incluida en el anexo I de la Directiva de Aves, la cual tiene una colonia de cría importante dentro de las instalaciones del Puerto de Tarragona.

El terme municipal de Tarragona, el més extens i poblat de la província, limita al nord amb Constantí, els Pallaresos, el Catllar i la Riera de Gaia; a l'est, amb Altafulla; al sud, amb el Mediterrani, i a l'oest, amb la Canonja. La ciutat està situada a la costa del mar Mediterrani, al marge esquerre de la desembocadura del Francolí.

En el territori municipal hi ha tres espais d'elevat interès natural. Son dues zones que pertanyen a l'Inventari de zones humides de Catalunya i una reserva natural de fauna salvatge:

- Espai d'Interès Natural (EIN) de Tamarit – Punta de la Móra, EIN de la Desembocadura del Riu Gaia i EIN del Riu Gaia – Albereda de Santes Creus
- Zona humida de la desembocadura del riu Francolí i zona humida de la desembocadura del riu Gaia
- Reserva Natural de Fauna Salvatge de la Desembocadura del Riu Gaia

El paisatge de Tarragona s'entén a través de la seva relació amb el mar. El conformen un seguit de serres i turons de baixa altitud que s'aixequen entre el castell de Tamarit i el Francolí i que separen el Penedés i el Camp de Tarragona. Aquests turons donen lloc a una costa accidentada amb una successió de promontoris (punta de La Móra, punta de la Creueta, punta de l'Arrabassada, punta del Miracle) que delimiten una sèrie de platges i caletes. Des del nucli de Tarragona, situat per sobre d'aquest relleu, es divisa un ampli sector del litoral marítim. Per altra banda, els exemples de la ciutat, l'activitat portuària i industrial, se situen sobre la plana deltaica del Francolí, a la zona de ponent.

En termes generals, el municipi de Tarragona està dominat per paisatges mediterranis, caracteritzats per una climatologia d'estius secs i d'hiverns no gaire freds, amb unitats de vegetació natural que corresponen als sistemes litorals i prelitorals.

Tarragona gaudeix d'una varietat d'ambients molt diversos: les zones més humides de les vores dels rius, rieres, séquies i canals; els indrets mediterranis subhúmids o discretament eixuts; les zones de pinedes i les de conreus, i una franja costanera que combina les platges arenoses amb els penyasegats i les costes rocoses.

Les platges i el litoral de Tarragona, a més de ser un dels principals atractius turístics del municipi, exerceixen altres funcions ambientals ben rellevants. Així, les platges del municipi representen un espai obert al mar de gairebé sis quilòmetres i mig de longitud. Tot i pertànyer a un municipi tan important com Tarragona, moltes de les seves platges (especialment les del llevant de la ciutat) encara presenten uns valors naturals prou elevats per acollir espècies i comunitats litorals destacades. Cal fer esment de les platges de la Savinosa i de la Móra com a platges amb un grau de naturalitat força elevat. Per altra banda, les platges de Tamarit, la cala Jovera i, especialment, la platja Llarga contenen uns altíssims valors naturals que des de l'Ajuntament es procura conservar i potenciar.

Així mateix, en l'àmbit litoral també hi tenen una presència destacada els penyasegats i els roquissars litorals. Ens els ambients més rocallosos hi trobem les espècies vegetals més típiques d'aquests indrets. Hi destaca el grup de les ensopegueres (*Limonium sp.*), de les

quals alguna de les espècies és endèmica del litoral català. Per altra banda, en aquells espais on ho permet el substrat s'hi desenvolupa la màquia litoral, una comunitat dominada per arbusts i alguns arbres de port baix, prou escassa al litoral tarragoní. Les puntes del Miracle i de la Grossa tenen alguns d'aquests valors naturals, però on més els trobem representats és als morrots de la Savinosa i de l'Arrabassada.

En el municipi de Tarragona hi són presents diferents hàbitats terestrs d'interès comunitari en el marc de la Directiva d'hàbitats. Entre ells, destaquen per la seva representativitat les pinedes mediterrànies. En aquest sentit, considerem prou interessants les masses forestals de mas d'en Pastor, tot l'àmbit del Pont del Diable, el dels Boscos de Tarragona, el triangle que conforma l'àmbit de mas d'Enric – mas de la Creu – mas de Rafe, i el proper a la Torre dels Escipions.

L'EIN de Tamarit – Punta de la Móra és un espai litoral situat a uns cinc quilòmetres al nord de la ciutat de Tarragona. Comprèn dos sectors separats per la platja de la Móra i inclou una zona terrestre i una part marina, definida per la cota batimètrica de vint metres.

En aquest EIN hi trobem el Bosc de la Marquesa, que representa una localitat d'excelsionat interès botànic i ecològic. El savinar litoral, les comunitats de *Limonium* i fonoll marí, la riquesa de fongs i líquens i les praderies de fanerògames marines en constitueixen els principals valors. Aquestes són comunitats que presenten un interès especial per raons de distribució reduïda, singularitat i maduresa i, alhora, una especial rellevància per a la fauna mediterrània. Les poques màquies ben conservades que queden al país aconsellen també la consideració d'aquesta màquia de garric i margalló com d'especial interès i la restauració d'aquesta comunitat en una comunitat madura. Cal destacar la comunitat de savinar litoral que hi ha en aquest espai, ja que és el darrer representant a Catalunya d'aquest tipus de comunitat.

L'EIN de la Desembocadura del Gaia va ser declarat l'any 1992 i es troba íntegrament inclòs al municipi de Tarragona, amb una superfície total de 3,87 ha. Abarca la ribera i la llera del riu Gaia compresa entre la línia de ferrocarrils i el mar. Posteriorment, el 1995, a causa de la seva riquesa faunística va ser declarat Reserva Natural de Fauna Salvatge. La desembocadura del riu Gaia és un petit espai lineal que comprèn l'últim tram del riu Gaia, amb zones d'aigua embassada i una desembocadura oberta a una platja sorrenca. La inclusió d'aquest espai en l'EIN se circumscriu dins la xarxa relictual de zones humides de la Catalunya meridional, que constitueix un refugi per a alguns elements faunístics. Destaca el seu paper com a zona d'escala en les vies d'ocells migratoris.

Finalment, tot i que ocupa una superfície molt petita (3,83 ha) al municipi de Tarragona, cal esmentar l'EIN del Riu Gaia – Albereda de Santes Creus. Les característiques de la zona present al municipi de Tarragona són semblants a les de l'EIN del Gaia.

El riu Francolí, a pesar de la seva marcada estacionalitat (com la majoria de rius mediterranis), constitueix un conector biològic important. A banda d'això, tot i l'alteració del seu tram urbà final, continua mantenint alguns valors naturals destacables. La desembocadura, malgrat tenir una vegetació reduïda a uns pocs retalls de canyissar, bogar i algun peu aïllat de tamarí (*Tamarix sp.*), té un interès ecològic elevat com a zona de descans per a molts altres ocells migradors. Hi nidifiquen espècies com el camallarg (*Himantopus himantopus*), el corriol petit (*Charadrius dubius*) i el corriol camanegre (*C. alexandrinus*).

Els espais agrícoles del municipi també els considerem prou importants, ja que suposen uns àmbits naturals molt diferents on la fauna pot trobar refugi i aliment. Són especialment destacables les zones de transició amb els ecosistemes limitrofs, ja que és on s'acostuma a produir la majoria de les interaccions. Les hortes de Ferran i les del Rec Major i els camps de cultiu de mas d'en Grimau en serien els principals exponentes. En aquest grup, també hi podríem incloure els camps de la zona de Boscos–Monnars.

Respecte als espais, no podem deixar d'afegir–hi la zona del Médol i Sant Simplicí. Al Médol, les excavacions d'època romana han permès que a dins del clot s'hi formi un hàbitat amb uns característiques de temperatura i llum molt singulars. Per altra banda, tota la zona del voltant, tot i l'incendi que va patir fa uns quants anys, també acull un bon grapat d'espècies singulares. Actualment s'està recuperant a un ritme lent. Hi podem trobar una brolla dominada per les espècies mediterrànies típiques (estepes, garric, margalló, argelagues i aromàtiques). Però el més destacable és la presència de la cargola sanguina (*Erodium sanguis–christi*), un endemisme del sud de Catalunya que té aquí la població més gran.

En fauna, són força les espècies protegides i en perill d'extinció que hi trobem. Entre totes, destaca la gavina corsa (*Larus audouinii*) –inclòs a l'annex I de la Directiva d'aus–, la qual té una colònia de cria important a dins de les instal·lacions del Port de Tarragona.

The municipality of Tarragona, the most extensive and populated in the province, has its boundary to the north with Constantí, Els Pallaresos, El Catllar and La Riera de Gaia, to the east with Altafulla, to the south with the Mediterranean Sea and to the west with La Canonja. The city lies on the coast of the Mediterranean Sea, to the left of the mouth of the River Francolí.

There are three great areas of natural interest within the municipal territory. These include the two zones that belong to the wetland inventory of Catalonia and one wild fauna nature reserve:

- Tamarit – Punta de La Móra Area of Natural Interest (ANI), Mouth of the River ANI and the River Gaia – Alameda de Santes Creus ANI
- The wetland zone at the mouth of the River Francolí and the wetland zone at the mouth of the River Gaia
- Wild Fauna Nature Reserve at the Mouth of the River Gaia

The landscape in Tarragona is understood through its relationship with the sea. It is made up of a series of low–altitude mountain ranges and hills that rise up between Tamarit Castle and the River and separate Penedés and Camp de Tarragona. These hills produce a rugged coastline with a succession of headlands (La Móra point, La Creueta point, L'Arrabassada point, El Miracle point) that mark out a series of beaches and small inlets. From the heart of Tarragona, located above

this relief, a large part of the coastline can be seen. On the other side, the city's urban expansion, the port and industrial activities, are located above the deltaic plain of the River Francolí, in the west side.

In general terms, the municipality of Tarragona is dominated by Mediterranean landscapes, characterised by a climate of dry summers and not very cold winters, with natural vegetation that corresponds to the coastal and pre–coastal systems.

Tarragona enjoys a variety of very different environments: the most humid zones on the banks of the rivers, streams, ditches and canals; the sub–humid or modestly dry Mediterranean places; the pine forests and cultivation land, and coastal strip that blends sandy beaches with the cliffs and the rocky coasts.

The beaches and coastline in Tarragona, apart from being one of the main tourist attractions in the municipality, carry out other, very important, environmental functions. The beaches in the municipality represent a space that is open to the sea that is nearly six and a half kilometres long. Despite belonging to a municipality as important as Tarragona, many of its beaches (especially the ones to the east of the city) still have a relatively large amount of natural assets to host outstanding species and coastal communities. It is important to mention La Savinosa and La Móra beaches as beaches that are, for the most part, quite natural. Furthermore, Tamarit Beach, Jovera Cove and, especially, Llarga Beach, have some great natural assets that the City Hall endeavours to preserve and strengthen.

Likewise, along the coastal area, we have the outstanding cliffs and rocky coasts. In the rockier environments, we find the most typical vegetable species. We would highlight the group of Static limonium, (*Limonium sp.* also known as sea lavender), as some of its species are endemic on the Catalan coast. However, in the zones that the substrate allows, the maquis (scrubland) grow, a community dominated by bushes and some small trees, rather scarce on the Tarragona coast. El Miracle point and La Grossa point have some of these natural assets, but where we can find them most represented is in the foothills of La Savinosa and L'Arrabassada.

In the municipality of Tarragona, there are different terrestrial habitats that are of community interest within the framework of the Habitat Directive. Among them, we would highlight, given that they are the most representative, the Mediterranean pine forests. In this respect, we consider that the Mas d'en Pastor forest mass, the entire area around El Pont del Diable, Els Boscos de Tarragona, the triangle formed by Mas d'Enric – Mas de La Creu – Mas de Rafe, and the area near Torre de los Escipiones, are interesting.

The Tamarit – Punta de La Móra ANI is a coastal zone located about five kilometres to the north of the city of Tarragona. It is made up of two sections separated by La Móra beach and includes a land zone and a marine part, defined by the bathymetric height of twenty metres.

In this ANI we find La Marquesa Forest, which represents a location of exceptional botanical and ecological interest. The coastal juniper, the communities of *Limonium* and samphire (sea fennel), the abundance of fungus and lichen and the meadows of phanerogams are its main assets. These communities have a special interest due to their condensed distribution, singularity and maturity and, at the same time, their special relevance for the Mediterranean fauna. The few well–preserved maquis that are left in the country would also recommend considering the Kermes oak and the dwarf fan palm as maquis of special interest and restoring this community in a mature community. The coastal juniper community existing in this area should be highlighted, as it is the last representative of this type of community in Catalonia.

The Mouth of the River Gaia ANI was declared in 1992, and it is wholly included within the municipality of Tarragona, with a total surface area of 3,87 ha. It covers the bank and the bed of the River Gaia that goes from the railway to the sea. Later on, in 1995, due to the richness of its fauna, it was declared a Wild Fauna Nature Reserve. The mouth of the River Gaia is a small linear space that includes the last stretch of the River Gaia, with zones of standing water and a mouth that opens onto the sandy beach. Including this area in the ANI confines it within the relictual network of wetland zones in south Catalonia, which forms a refuge for some fauna elements. We would highlight its role as a stopover area for migratory birds.

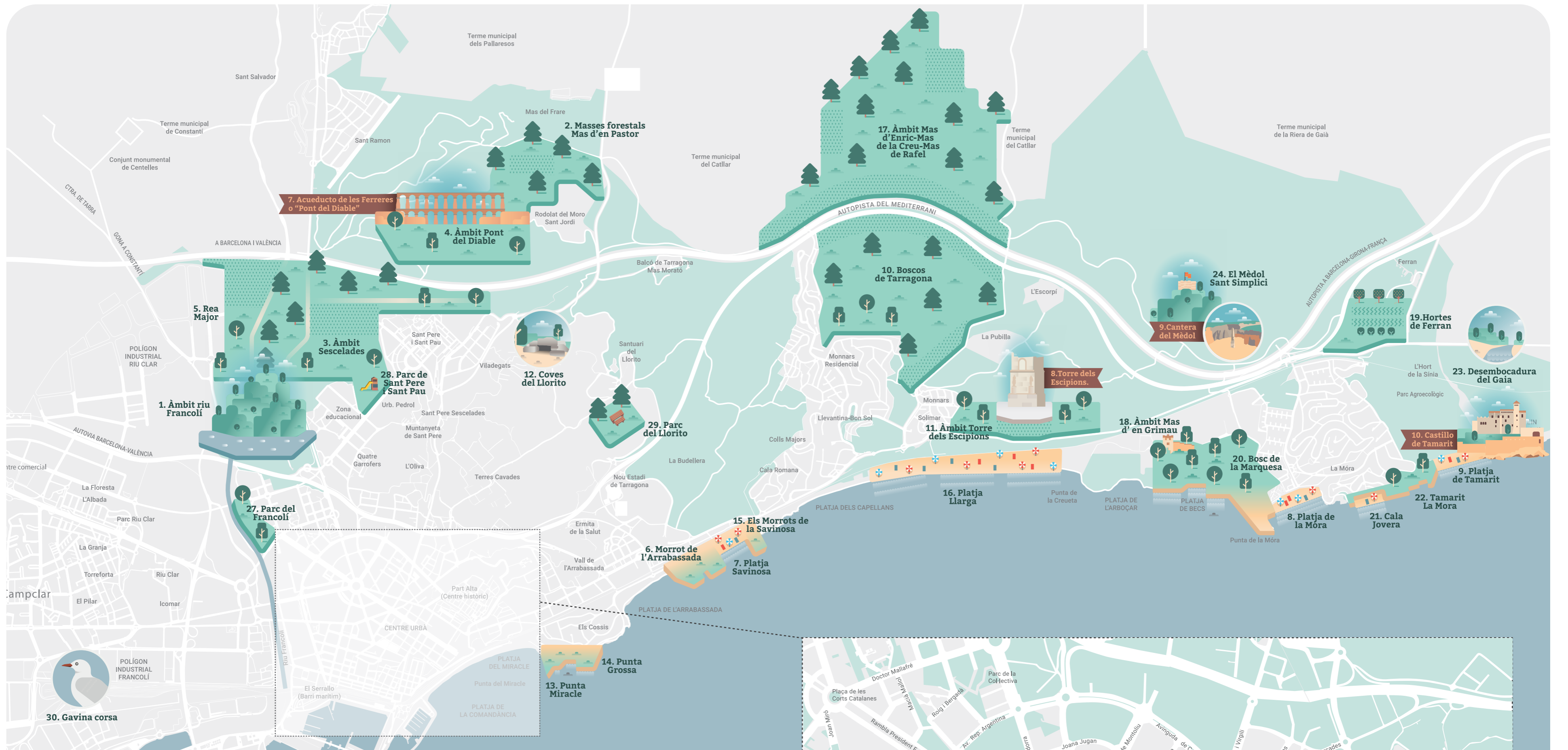
Lastly, although it only occupies a very small area (3,83 ha) in the municipality of Tarragona, we should mention the River Gaia – Alameda de Santes Creus ANI. The characteristics of the area in the municipality of Tarragona are similar to those in the Gaia ANI.

The River Francolí, despite its highly marked seasonality (like most of the Mediterranean rivers), is an important biological connector. Apart from that, in spite of its alteration in the final urban stretch, it still has some outstanding natural assets. Its mouth, although its vegetation is not very extensive with a few snippets of reeds, cattail and some isolated clumps of tamarisk (*Tamarix sp.*), has an ecological interest as a resting place for many other migratory birds. Species like storks (*Himantopus himantopus*), little ringed plovers (*Charadrius dubius*) and Kentish plovers (*Charadrius alexandrinus*).

We also consider the agricultural areas in the municipality as being rather important given that they are very different natural areas where the fauna can find refuge and food. We would specially highlight the transition zones with the bordering ecosystems, as this is where most of the interactions take place. The Ferran plots and those of Rec Major and the fields of crops in Mas d'en Grimau would be the main examples. We could also include the fields in the Boscos–Monnars zone within this group.

Regarding the areas, we must add the Médol and Sant Simplicí zone. In the Médol, the Roman excavations have created, within the enclosure, a habitat with very particular temperature and light characteristics. Moreover, all the surrounding area, despite the fire it suffered a few years ago, also hosts a good number of unique species. This area is currently regaining ground, but slowly. Here we can find undergrowth dominated by typical Mediterranean species (steppes, Kermes, dwarf palms, gorse and aromatic plants). However, what is most outstanding is the presence of *Erodium sanguis–christi*, an endemism from the south of Catalonia that has its largest population here.

In fauna, there are a lot of protected species and others in danger of extinction. Among these we would highlight the Corsican seagull (*Larus audouinii*), included in Annex I of the Bird Directive, which has an important breeding colony within the facilities of the Port of Tarragona.

Tarragona

MONUMENTOS

1. Murallas (Paseo Arqueològic)
2. Pretorio y Circo romanos
3. Anfiteatro romano
4. Foro local o Foro de la Colonia
5. Museo y Necrópolis Paleocristianos
6. Acueducto de les Ferreres o "Pont del Diable"
7. Torre dels Escipions
8. Cantera del Mèdol
9. Castillo de Tamarit
10. Teatro romano

PATRIMONIO NATURAL

1. Àmbit riu Francolí
2. Masses forestals Mas d'en Pastor
3. Àmbit Sescelades
4. Àmbit Pont del Diable
5. Rec Major
6. Morrot de l'Arrabassada
7. Platja Savinosa
8. Platja de la Móra
9. Platja de Tamarit
10. Boscos de Tarragona
11. Àmbit Torre dels Escipions
12. Coves del Llorito

13. Punta Miracle
14. Punta Grossa
15. Els Morrots de la Savinosa
16. Platja Llarga
17. Àmbit Mas d'Enric-Mas de la Creu-Mas de Rafel
18. Àmbit Mas d'en Grimau
19. Hortes de Ferran
20. Bosc de la Marquesa
21. Cala Jovera
22. EIN Tamarit-La Mora
23. EIN Desembocadura del Gaia
24. El Mèdol-Sant Simplicí
25. Parc de la Quinta de Sant Rafael
26. Parc Camp de Mart
27. Parc del Francolí
28. Parc de Sant Pere i Sant Pau
29. Parc del Llorito
30. Gavina corsa

